

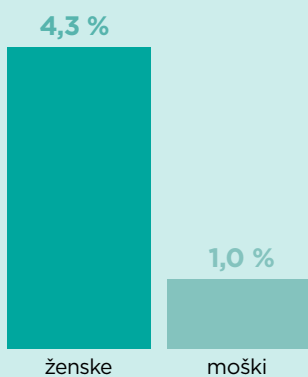
Pomoč žrtvam spolnih zlorab

19,3 % oseb med 18. in 74. letom je v odraslosti vsaj enkrat doživelo grožnjo s fizičnim oziroma spolnim nasiljem ali dejansko fizično oziroma spolno nasilje.*

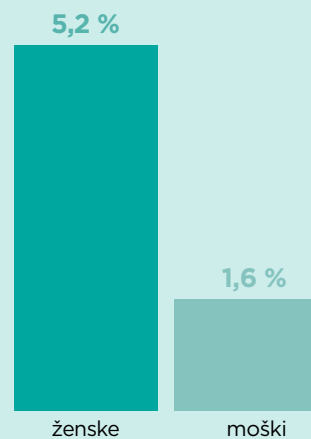

9,5 % žensk je do svojega 18. leta najmanj enkrat doživelo vsaj eno vrsto spolne zlorabe vsaj pet let starejše osebe.

v otroštvu enkrat doživelo spolno zlorabo

v otroštvu večkrat doživelo spolno zlorabo

Storilci spolne zlorabe so bili največkrat družinski člani, ožji sorodniki ali sosedje.

Vira: Razširjenost in značilnost spolne zlorabe v otroštvu v Sloveniji (Metka Kuhar in Darja Zaviršek, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 2023), *Eurostat, Violence experienced by total population (2021)

MAJA PLAZ

predsednica Društva SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja

Kako leta 2025 brez strahu spregovoriti o spolnem nasilju?

Odgovor je: skoraj nemogoče. Se kdaj vprašamo, ali je prav, da je žrtve strah in sram prijaviti gnusno dejanje, ki na grob način poseže v telesno in duševno integriteto? Je prav, da javnost po pravilu dvomi o njihovi izpovedi? Ko ženska doživi spolni napad, se nanjo usujejo očitki in dvomi. Zakaj je šla tja, zakaj je zaupala, zakaj je pila, lahko bi prepoznala nevarnost ...? Saj so nas že mame učile, na kaj vse moramo paziti, da se nam kaj ne zgodi. Če ne upoštevamo pravil, sledi kazen – v obliki spolnega nasilja.

Po več desetletjih delovanja na področju preprečevanja nasilja nad ženskami, otroki in družbo nasploh se nam zastavlja vprašanje, kaj delamo narobe, da se nič ne spremeni. Kot da nismo premaknili ničesar, kot da ni bilo zakonov, sistemskih sprememb, delovanja na področju preventive (ki ga je še vedno absolutno premalo), mednarodnih dokumentov, statistik, ki kažejo, da vsaka tretja ženska doživi eno od oblik spolnega nasilja, posilstvo pa (morda) prijavi vsaka dvajseta. Žrtve nasilja spodbujamo k takojšnji prijavi. Kaj pa se zgodi po tem?

Žrtev je v sodnem postopku, če do njega sploh pride, razčlovečena, napadena z vprašanji ohrambe, ki sploh ne sodijo v postopek, vendar jih nihče ne ustavi. Zgodi se, da je žrtev v sodni dvorani sama, brez podporne osebe. Ker gre za pregon po uradni dolžnosti, običajno pride na pričanje brez zagovornika, prepuščena na milost in nemilost vprašanjem, ki jih lahko postavlja tudi obdolženec.

Ženska izziva – ker je šla k nekemu domov na zabavo, opravljala svoje delo v službi, hodila po ulici, oblekla krilo, ki je izzvalo poželjenje pri posiljevalcu. Karkoli je lahko razlog, da se posiljevalec odloči, da bo posilil. Nasilje je vedno zloraba moči. Razlog niso hormonske spremembe pri fantih, kot si je nekdo drznil zapisati celo v obrazložitev sodbe. Razlog ni, da nekdo poskuša pripeljati športnice do najvišjih odličij. Razlog je zloraba moči. Ker lahko. Dejanja lahko celo posnamejo in pošljajo posnetke naokrog, pa se jim ne zgodi nič. Ker jih tega (na)učimo z našimi odzivi na spolno nasilje. Kaj nam pa morejo, so rekli, pa so šli in posilili dekle.

Če imajo srečo, žrtvam ostane podpora bližnjih. Kajti včasih tudi oni zatajijo. Težko je verjeti, da je (spolno) nasilje izvajal nekdo, ki ga poznamo in ima morda celo neko družbeno moč. Morda učitelj, duhovnik, trener. Morda družinski prijatelj ali oče. Nekdo, ki mu nikoli ne bi pripisali, da je zmožen česa takega.

Če bi lahko, bi vam v Društvu SOS telefon odprle vrata v notranji svet, ki ga doživljajo žrtve, ko najprej poskušajo preživeti samo dejanje, nato pa še udarce družbe, ki jih ne podpre, jim ne verjame, jih omalovažuje in daje moč storilcem.

POMOČ OBSTAJA. MI VAM BOMO VERJELI IN VAS PODPRLI.

Ker tega ne moremo, smo njihov glas. SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja deluje 24 ur 365 dni v letu. Pokličite nas na številko 080 11 55. Pomoč obstaja. Mi vam bomo verjeli in vas podprli. Tudi na poti skozi postopke, kolikor bo le v naši moči. Včasih nas je premalo in ne zmoremo iti povsod z vami. Vedno pa vas pričakamo z vso podporo, ki jo lahko ponudimo. Nismo edini. Na srečo v Sloveniji obstaja več nevladnih organizacij, ki lahko pomagamo. Ne bomo se prenehali boriti, da bi bili postopki bolj prijazni do žrtv. Strah, odgovornost, sram, občutki krivde – se morajo končno preseliti na drugo stran, na stran storilcev.

Veliko pogumnih žensk in tudi moških odprto govori o svojih izkušnjah. Zaradi stigme raje ostanejo anonimni. Odgovornost družbe, države, pa je, da jih ne poteptamo še enkrat. Izrekamo vso podporo žrtvam, ki ste se odločile dati prijavo spolnega nasilja, in smo tukaj za vas.

MOJCA SEČKI

strokovna sodelavka ZPMS pri nacionalni mreži TOM telefon za otroke in mladostnike

Besede, ki jih je težko izreči, in uho, ki posluša

Zazvoni telefon. »TOM telefon tukaj, kako ti lahko pomagam?« Vsak klic na TOM je nova zgodba. Svetovalci nikoli ne vemo, kdo bo na drugi strani in zakaj kliče. Včasih gre za vsakdanje skrbi, drugič za kaj lepega, tretjič za tiho bolečino, ki je dolgo ostajala brez besed.

Med številnimi klici, ki jih sprejemamo vsak dan, so tudi takšni, ob katerih ti zastane dih in te stisne v prsih. Stisne od čustev, odgovornosti in predvsem spoštovanja do poguma, da nekdo sploh spregovori o tem, kar se mu dogaja. Eden takšnih trenutkov je, ko otrok ali mladostnik spregovori o spolnem nadlegovanju ali nasilju. Ni važno, ali gre za neprijetne dotike, zbadanja, opazke ali posnetke, ki jih nekdo razširja brez njegovega dovoljenja, tak pogovor vedno nosi težo, ki je ni mogoče opisati z besedami.

Spolno nasilje močno vpliva na telesno in duševno zdravje. Žrtve pogosto spremlja mešanica občutkov, kot so zmeda, sram, nelagodje, krivda. Nekatere se prepričujejo, da »samo pretiravajo« in da »ni tako hudo«. Pogosto ne vedo, kako poimenovati, kar doživljajo, ne vedo, da je to nasilje. Nekatere klicatelji so prepričani, da so sami krivi, ker so bili tihi ali se niso branili. Vse to so povsem naravni občutki in odzivi na spolno nasilje, a prav ti pogosto otežijo pogovor o tem, kaj se je zgodilo. Kako poveš, da ti je nekdo storil nekaj, česar nisi želel, če še nisi prepričan, kaj natančno se je zgodilo? Če nisi prepričan, da ti bodo verjeli? Če se sprašuješ, ali te sploh kdo lahko razume? Kje sploh začeti?

Takrat lahko podporo ponudijo prstovoljke (in prstovoljci), usposobljene svetovalke na TOM-u, telefonu za otroke in mladostnike. TOM je anonimna svetovalna linija, saj se je včasih lažje zaupati nekemu, ki te ne pozna. Nekomu, ki je na drugi strani slušalke ali zaslona, te ne vidi, a te posluša in pokaže, da nisi sam. Ob poslušanju otrokove zgodbe lahko svetovalka začuti mešanico šoka, žalosti, jeze in močne želje, da bi izbrisala njegovo bolečino. A ve, da mora ostati mirna in zbrana, ker otrok v tem trenutku potrebuje nekoga, ki bo lahko ob njem. To ni trenutek za ponujanje rešitev, razlag ali besed, kot so »vse bo v redu«.

VČASIH JE LAŽJE ZAUPATI NEKOMU, KI TE NE POZNA.

Namesto tega se svetovalka ustavi. Umiri sebe in nežno odpre prostor, v katerem lahko otrok v svojem tempu pove svojo zgodbo. S tem mu pokaže, da njegovi občutki štejejo in da ga je vredno poslušati. Otroku pomaga ubesediti, kaj se je zgodilo, ter prepoznati in poimenovati njegove občutke. Pomaga mu razumeti, da ni kriv za spolno nasilje. Ne glede na to, kaj zdaj občuti in misli o sebi, je krivda vedno na strani tistega, ki je presotopil mejo in izkoristil zaupanje. Za otroka je izredno pomembno, da se v trenutkih stiske pogovarja s čustveno zrelo odraslo osebo, saj mu taka oseba s svojo notranjo umirjenostjo pokaže, da ni sam, da so njegova čustva razumljena in jih je mogoče postopoma urediti.

Ko otrok dobi pozitivno izkušnjo pogovora, je to že prvi korak v smeri spremembe. Po tem lahko s svetovalko raziskujeta, kaj si želi narediti, in iščeta majhne, varne korake, ki bi mu lahko pomagali. Razmišljata, katera odrasla oseba v njegovem okolju bi mu lahko prisluhnila in bila v oporo. Po potrebi pa mu svetovalka pomaga poiskati tudi dodatno pomoč in zaščito.

Na TOM-u verjamemo, da nam pogovor lahko pomaga, da se razbremenimo in počutimo lažje. Pogum, da spregovorimo, lahko odpre vrata spremembam. Vedno je nekje nekdo, ki bo prisluhnil, verjel in stal ob strani. In če te osebe (še) ni v tvojem življenju, smo tukaj mi: TOMovke in TOMovci na brezplačni telefonski številki 116 111.

Mnenja avtorjev ne izražajo nujno stališča MOL in uredništva glasila Ljubljana.